Náučný chodník ochrancov prírody a krajiny

Kraj:	Prešovský
Okres:	Poprad
Geomorfologická jednotka:	Tatranské podhorie
Geologická jednotka:	kvartérne glacigénne sedimenty
Chránené územie:	Tatranský národný park
Prístup:	TEŽ / vlak Tatranská Lomnica / bus Vysoké Tatry, Tatranská Lomnica, aut. st. a pešo 800, resp. 700 m severným smerom po zelenej turistickej značke
Východisko:	Vysoké Tatry, Tatranská Lomnica, turistické rázcestie (Z × Ž) pri Grandhoteli Praha
Trasa:	Vysoké Tatry, Tatranská Lomnica: Grandhotel Praha – Tatranské Matliare, hotel Sorea Hutník I.
Dĺžka, prevýšenie:	1 km, prevýšenie 20 m
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	4
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: technické, prírodovedné, ochranárske, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je súbežná so žltou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2022

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Mestský úrad Vysoké Tatry, Starý Smokovec 1, 062 01 Vysoké Tatry, tel. 052 / 4780 411

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Tatranská Lomnica. Jedna z troch častí (katastrálnych území) mesta Vysoké Tatry a zároveň jedna z jej osád. Leží na styku Tatranského podhoria a Popradskej kotliny severne od Popradu. Je významným turisticko-rekreačným strediskom pri Ceste slobody a východiskom do centrálnej a východnej časti Vysokých Tatier. Na úpätí Lomnického štítu ju v roku 1892 v chotári Veľkej Lomnice založil uhorský lesný erár ako prvé štátne klimatické miesto vo Vysokých Tatrách. Prvé väčšie budovy vyrástli v roku 1893 – terajší hotel Lomnica – a v roku 1905 – Grandhotel Praha. V medzivojnovom období pribudli početné moderné penzióny. Najväčší z nich, hotel Morava, v roku 1933 postavila Moravská zemská poisťovňa v Brne podľa projektu architekta Bohuslava Fuchsa. Atrakciou osady sa koncom 30. rokov 20. storočia stala visutá lanovka na Lomnický štít naprojektovaná Dušanom S. Jurkovičom. Vo svojej dobe predstavovala svetový unikát – držala niekoľko svetových rekordov. Jej výstavba umožnila aj výstavbu astronomických a meteorologických pracovísk pri Skalnatom plese a na Lomnickom štíte (1943), z ktorých sa vyvinul Astronomický ústav SAV. V 60. a 70. rokoch 20. storočia bola Tatranská Lomnica hlavným centrom odborárskej rekreácie na Slovensku. Nachádza sa tu neskorogotický evanjelický kostol z roku 1902 a tudorovský Széchenyiho letohrádok z roku 1913 známy ako „staré múzeum“ (v rokoch 1959 – 1968 bolo v ňom múzeum TANAPu). Osada je sídlom Štátnych lesov TANAPu. Ich výskumná stanica a múzeum sú umiestnené od roku 1968 v budove, za ktorú získal architekt Pavol Merjavý Cenu Dušana Jurkoviča. Múzeum je celoročne prístupné. Za budovou výskumnej stanice a múzea sa rozkladá sezónne prístupná (cca máj až september) botanická záhrada – Expozícia tatranskej prírody.

Grandhotel Praha v Tatranskej Lomnici. Hotel na hrane Tatranského podhoria nad Popradskou kotlinou na flyšom budovanom chrbte na severnom okraji Tatranskej Lomnice, vybudovaný s prvkami eklekticizmu v roku 1905 belgickou spoločnosťou Wagons Lits Cook podľa projektu budapeštianskych architektov Quida Hoepfnera a Gejzu Györgyiho ako hotel Palace. V roku 1919 bol premenovaný na Grandhotel Praha.

Lanovka Tatranská Lomnica – Lomnický štít > heslo v Náučný chodník Skalnaté Pleso

Tatranské Matliare. Rekreačno-obytná osada severne od Tatranskej Lomnice, ktorej je súčasťou, na styku Tatranského podhoria a Popradskej kotliny na lúčnej enkláve v rámci podhorských lesov, pretekaných Skalnatým potokom a jeho prítokmi. V širšom okolí už v 14. storočí stála pastierska osada tirolských kolonistov pochádzajúcich z usadlosti Matrei, z čoho sa odvodzuje súčasný názov lokality. Pri horárni huncovsko-veľkolomnického komposesorátu si v roku 1863 vybudoval jeden z členov urbariátu Matej Loisch st. poľovnícku chatku. Turistický a kúpeľno-rekreačný potenciál územia

sa začal rozvíjať po objavení neďalekej Belianskej jaskyne. Pre stúpajúci počet turistov smerujúcich do doliny Kežmarskej Bielej vody a k Zelenému plesu a ku Skalnatému plesu Loisch postavil v roku 1884 pre hostí najprv zrubovú vilu a neskôr kúpeľný dom, kde ponúkal kosodrevinové kúpele. V roku 1889 pribudol 27-izbový hotel Skalnatý potok a na prelome storočí prvý v zime vykurovaný hotel Tatra podľa projektu Gedeona Majunkeho. Pre priaznivé účinky podhorskej klímy pri ochoreniach dýchacích ciest sa tu už počas prvej svetovej vojny rehabilitovali príslušníci armády – v roku 1915 tu zriadili vojenský lazaret s liečbou tuberkulózy. Liečili sa tu aj Franz Kafka, čo pripomína pomník z roku 2001, a ako vojak Fraňo Kráľ. V medzivojnovom období sa vybudoval rozsiahly sanatórny komplex Esplanade (neskôr transformovaný na Vojenské klimatické kúpele). Liečba tuberkulózy bola v roku 1956 presunutá do Novej Polianky. Na mieste bývalých štyroch hrazdených vojenských liečebných barakov v rokoch 1982 – 1986 postavili odborárske zotavovane Metalurg a Hutník, ktoré využívali najmä zamestnanci košických Východoslovenských železiarní, po roku 1989 známe ako hotely Sorea Hutník I. a Hutník II.

Telekia ozdobná (*Telekia speciosa*) > heslo v Náučný chodník Telekia

Loischov prameň. Studnička v lesnom okraji povyše ústia Huncovského potoka do Skalnatého potoka pri severnom okraji Tatranských Matliarov. Nesie meno zakladateľa osady Tatranské Matliare, huncovského statkára Mateja Loischa, ktorému neďaleko prameňa, pri chodníku do doliny Kežmarskej Bielej vody, v roku 1910 vybudovali pamätník. V roku 1934, pri 50. výročí vzniku osady, pamätník upravili s využitím štiepanej žuly a doplnili o bronzové pamätné tabule.

Národná prírodná rezervácia Dolina Bielej vody. Rozľahlé chránené územie severne od Tatranskej Lomnice na severovýchode Vysokých Tatier v takmer celom povodí Kežmarskej Bielej vody (mimo územia Belianskych Tatier) siahajúce až do kotliny po Cestu slobody. Vyhlásené bolo v roku 1991 na ochranu vzácnej a mimoriadne bohatej flóry a vegetácie s množstvom endemických, chránených a ohrozených druhov v spoločenstvách na kryštaliniku, mylonite i vápencoch s unikátnymi formami reliéfu. Rezervácia leží v rámci územia európskeho významu Tatry, okrajovo i chráneného vtáčieho územia Tatry (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000), Tatranského národného parku a Biosférickej rezervácie Tatry.

Národná prírodná rezervácia Pramenište > heslo v Náučný chodník Pramenisko

Národná prírodná rezervácia Mokriny > heslo v Lesnícky náučný chodník Fľak

Tatranské podhorie. Jeden z troch geomorfologických podcelkov **Podtatranskej kotliny**, lemujúci západnú polovicu južného úpätia Západných Tatier a celé južné a juhovýchodné úpätie Vysokých Tatier. Ide o hladko modelové výškovo rozčlenené pretiahle územie vo výškach 900 – 1 450 m n. m. zhruba medzi ústím Račkovej doliny a Tatranskými Matliarmi budované balvanitým materiálom (čelných a čelno-bočných) morén ľadovcov, ktoré počas pleistocénu v časoch maximálnych zaľadnení vytekali z tatranských dolín do ich predpolia – dnešných kotlín, Liptovskej a Popradskej. Tieto naň pod miestami strmými okrajovými svahmi nadväzujú a spoločne tvoria Podtatranskú kotlinu.

Popradská kotlina. Jeden z troch geomorfologických podcelkov **Podtatranskej kotliny**, vyhraničený zhruba medzi Štrbským sedlom, Šuňavou, Hôrkou, Kežmarkom, Podolíncom, Lendakom a osadami mesta Vysoké Tatry. Na severozápade susedí s Tatranským podhorím, Liptovskou kotlinou (s nimi tvorí Podtatranskú kotlinu), na juhu s Kozími chrbtami, východe Levočskými vrchmi a severe Spišskou Magurou. Predstavuje mohutnú tektonickú depresiu ležiacu v zrážkovom tieni Tatier vo výškach zhruba 590 – 900 m n. m. Je vyplnená mohutnými kvartérnymi glacifluviálnymi sedimentmi vo forme terasovaných kužeľov pod vysokotatranským úpätím (štrky, štrkopiesky, balvany) a terasovými a nivnými sedimentmi riek a potokov (hliny, štrkopiesky), prikrývajúcimi podložné paleogénne horniny (flyš: pieskovce a ílovce). Tieto miestami výraznejšie vystupujú nad zvlnený reliéf s dlhými plochými

chrbtami až plošinami ako vyššie pahorky. V oblasti niektorých zlomov sa vyskytujú travertíny (Gánovce).

Tatranský národný park (TANAP). Najstarší a najrozľahlejší národný park na Slovensku, vyhlásený v roku 1948, na poľskej strane Tatier o šesť rokov neskôr. Dnes zahŕňa územie **Západných Tatier**, **Vysokých Tatier** ako aj **Belianskych Tatier**. Tieto pohoria majú vysokohorský (alpský) charakter, v časti Vysoké Tatry 30 štítov a veží presahuje výšku 2 500 m n. m., je medzi nimi aj najvyšší vrch Tatier, Slovenska a Karpát, Gerlachovský štít (2 655 m n. m.). Ich reliéf formovali horské ľadovce, ktorých pozostatkom je množstvo jazier – plies. Oficiálnym symbolom TANAPu je endemit kamzík vrchovský tatranský. Typickými sú aj plesnivec alpínsky, kosodrevina či orol skalný a svišť. Mimoriadnou udalosťou na území TANAPu bola vetrová kalamita, ktorá 19. novembra 2004 postihla južné svahy Vysokých Tatier, najmä však Tatranského podhoria a priľahlej časti Podtatranskej kotliny medzi Podbanským a Tatranskou Kotlinou (30 km) a nadlho zmenila charakter postihnutého územia. Atraktivita prírodných krás udržuje trvale vysokú návštevnosť parku. Na jeho území je okolo 600 km turistických chodníkov a 16 značených cyklistických chodníkov. Správa TANAPu sídli vo Svite, pracovisko má aj v Liptovskom Mikuláši. TANAP včítane jeho ochranného pásma prekrýva bilaterálna Biosférická rezervácia Tatry, do svetovej siete UNESCO zapísaná v roku 1993, viaceré územia európskeho významu (napr. Tatry, Poš, Machy) a chránené vtáčie územie Tatry (obe posledné kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Obsah informačných panelov

1. Tatranská Lomnica. Visutá lanová dráha
2. Chránené územia v okolí, veterná kalamita 2004, fauna
3. Geomorfológia a les
4. Tatranské Matliare

Informačné panely v teréne nie sú číslované ani nemajú vlastné názvy.

HLAVNÝ CHODNÍK OCHRANCOV PRÍRODY A KRAJINY

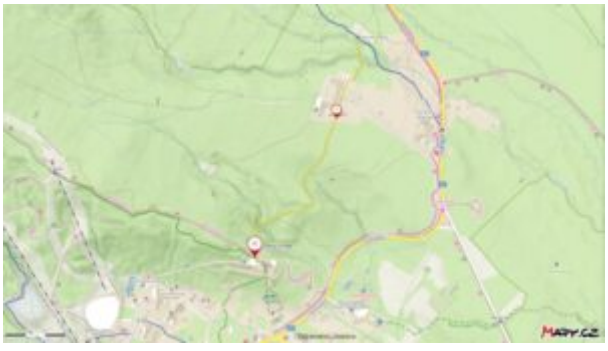

NAUČNÝ CHODNÍK OCHRANCOV PRÍRODY A KR
EDUCATIONAL TRAIL OF NATURE AND LANDSCAPE PROTEC
TATRANSKÉ MATLIARE
1897
1918
1932
Poľovnícka chata a prvá ubytovňa
Hunting cabin and the first hostel
Hotel Matliare

MAPY.CZ

MAPY.CZ